Serbestî û Azayî Roja Geşe! Koletî û Bindestî Roja Reşe!

DENGÊ KURD

NAVENDA ÇANDA KURD "RONAHÎ"

Ji çleyê paşin sala 1992 tê weşandine 26 gulanê sala 2005 -a Hejmar 10(60)

BİLA MİRİN ŞANEBE

Jîyanêda mirovên usa hene dunya xwe guhastinê mirin bi wan şadibe. Lê mirovên mîna Şamîlê Selîm dunya xwe guhastînê tu kes culet nake şabe. Ji ber ku vî nevsdarê navbilind bi keda xwe, bi kirînê xweye bêhimberva di saxîya xweda navê «Ewledê gel» qezenc kiribû. Ev navê evra nabe qismet-para her kesî. Belê, jîyanêda ew mirov hetabe gava vê gerdûnêda kêm, zêde dijî û pey xwe kirînên qenc dihêle, lê mirov jî hene pey xwe kirinên qencra tevayî, rêçên nûh dide vekirinê, bona mirovayê nebînîyan dixuliqîne, ser surên sergitî vedike. Vî alîda helbestvan,ulumdar, lêkolîvan, wergervan, zimanzan Şamîlê Selîm hetab bû.

Ew xwedanê zanebûna kûr bû, hiş-zêna wî weke çîyakî bilînd bû, mîna ava kanîyê zelal bû. Xwedê dilekî paqiş, dengekî gur dabûyê. Bê tirs, bê xov, piştovanê heqîyê, neyarê neheqîyê, nerastîyê bû. Gazîdarê dostîya gel, dijîdarê bindestîyê, koletîyê bû.

Şamîlê Selîm sala 1929-a lî gundê Axcakendê, nehîya Kelbecerê, rêspûblîka Azerbaycanê xanîkî reşî binerda hatîbû dunê. Hê zarotîya xweda hînî kedkîrînê bû. Xwe xwendînê girt dersxana deha xilaz kir, kete înstîtûta pêgagojîyê xitimkir, bû dersdar, mamoste. Mekteba partîyêye bilînda hate pejirandîne, ew serhevda anî dîploma sor stend, peyvîrên berpisîyarda û bersîvadarda kar kir. Lê ew navavan karkirinada hilnehat. Ewî xwe da ser rêke mayîne ronahîdarîyê-bi bedew nivîsrê-va mijil dibê, diefrîne.

Şamîlê Selîm çawa helbestvan, ulumdar navdare. Behr-barê efrandarîva wî 30-pirtûkî zêdetire. Jî wana hîneka bidîne rêzê: «Helbestên hevdeng», «Ferhenga Kurdî- Azerbaycanî, Azerbaycanî- Kûrdî û mişarên zîmanê Kurdî», «Ferhenga mîşarên zîmanê Azerbaycanê», «Helbestên nûhdemî», «Ferhenga gilîyên xuliqî» û yên mayîn.

Şamîlê Selîm, çawa ewî bi xwe digot, ewledê du gela bû, ewledê du dayîkan bû. Daykek kurd, yek Azerbaycanî bû. Ewî bi du zîmanan diefrand, dînitirand.Mamoste Şamîl bi kela xweya efrandarîyêva çarenûsa gelê xweyî bîndest ya gelê kurd, derdixiste holê û karnîyarî gelê dost dibû, wekî destê biratîyê dirêjî hev bikin. Evê nêt û meremê dostîyê, biratîyê di nava efrandayîya wîda cîkî ber bi çav dîgirt.

Xenî jî helbestvanîyê Şamîlê Selîm ulumdarêkî xwedanê zanebûneke kûr bû. Ewî derbarê jîyan û efrandarîya helbestvanê kurd Cîgerxwînda dîsêrtasîya nivîsî û sala 1968-a ew parast û navê ulmê navzendê fîlologîyê stend. Paşê ew kara xweye ulmî bi pirtûka navê «Helbestvanê gel» bi azerbaycanî daweşandînê. Şamîlê Selîm nîvê efrandarîya xwe rewayî lêkolîn û wergerîyê kirîbû. Bona gelê wî di alîye wêjeda rînd bênaskîrînê ewî gaveke bi culet avît. Mamoste Şamîl destavîte efrandarîya klasîkê wêjeya kurdan «Mem û Zîn»-a Ehmedê Xanî Wergerande zîmanê azerbaycanî û sala 1977-a bi jimareke mezînva da weşandînê. Lê berî vê kirina dîrokî hê sala 1975-a helbestên helbestvanê kurd Elîyê Evdilrehman wergeran dibû û pirtûka bi navê «Sîyanet» dabû weşandînê.

Mamoste Şamîl ew çend sal bû ser pirtûkeke pir heja kar dikir. Ew pirtûka «Kurdên li Azerbaycanê» bû. Ewî ew pirtûk îdî ser hevda anî bû, lê heyf mirina xeder nehîşt ulmdarê navbilind weşana wê bibîne. Em bawerin heval-hogirên wîye xwedan qelem, ewledên wîye şîrhelal wê nehelîn belgê wê karpêka dîrokî zer-bîn, wê bicedînin ewa ronahîye bibîne.

Şamîlê Selîm van salên dawîyêda ji helbestvanên Azerbaycanî helbest werdigerand. Ewî pirtûkeke bî navê «Pira hemyarîyê» amede kiribû û ew weşenîkêdaye, ewê van roja bigihîje destê xwendevana.

Pêwîste bî şêkirdarî ewê jî bîrbînî, wekî ji roja ronahî dîtina rojnameya «Dengê Kurd» Şamîlê Selim wêra hatîbû girêdanê. Tenê vê rojnameyê da bi dehan gotarên wîye ulmî, bêjîmar helbestê wî ronahî ditine. Van salên dawîyê ew rêdaktorê rojnameya «Dengê Kurd» yê sereke bû.

Şamîlê Selîm hetanî dawîya roja jîyana xwe nivîsî, efrand, nitirand, lê gellêk karên wî nîvcî man. 20 gulanê sala 2005 Şamîlê Selîm dunya xwe guhast. Bîla mirin şanebe, Şamîlê Selîmê tîmê di dile gelên Kurdan û Azerbaycanê bijî, ewê hey bê bîranînê. Rehma Xwedê lí wîbe, cîyê wî cinetîbe!

Jî Navenda Çanda Kurd «Ronahî»

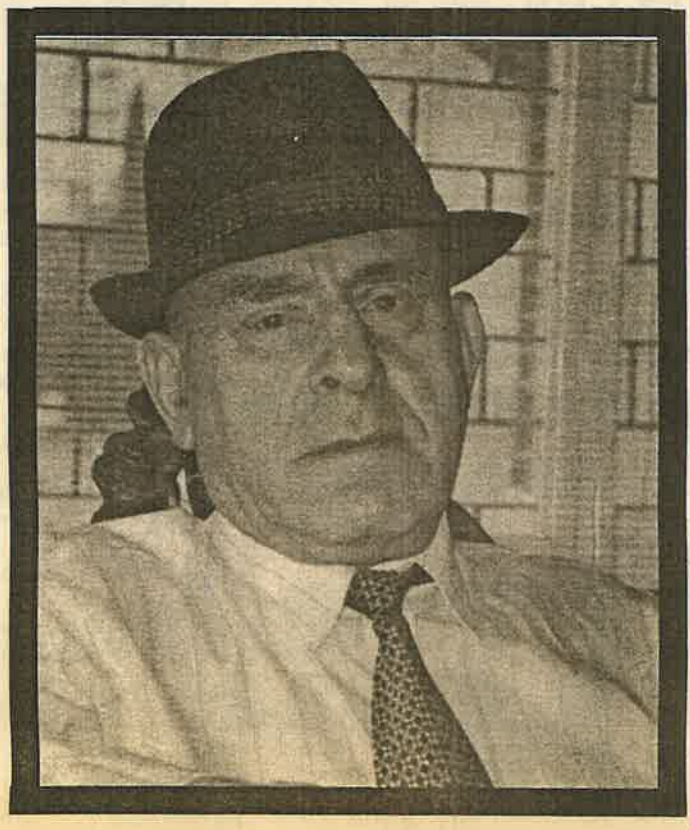

DOSTE MIN

Rewayî helbestvanê eyan
[illegible]

Boy eşqa te dostê min.
Dinîvîse destê min,
Qelem, defter, rûh qewat,
Te par daye hostê min.

Dîrok, çanda me kurdan,
Ber van zulman, kul derdan,
Te kire gul, gulistan,
Dewlemend kir, lel, dur dan.

Pewirvanê bê hurmet,
Bendê xayîn, bê xîret,
Nehîştin tu per vedî,
Bi dilbarî û rehet.

Ked-hed, Laçin, Kelbecer,
Zîyaretê bê hinber,
Dijmin zeft kir dax da me,
Şînê dike êl, dor, der.

Kitêbxana mala te,
Maldîroka êla te,
Te xulqand neyar bir,
Niştir dane dilê te,

Çift, refesên neyaran,
Kezev kirin sed-paran,
Ji Wetenê kal-bavan,
Emê derxin xedaran.

QADİR MOTÎ

ÖLÜM SEVİNMƏSİN ...

Azərbaycan və kürd xalqına, respublika ictimaiyyətinə, Azərbaycan ədəbiyyatına və mədəniyyətinə ağır itki üz vermişdir. Amansız ölüm dünya şöhrətli şəxsiyyət, tanınmış alim və tərcüməçi, təqdiqatçı və folklorşunas, gözəl şair, layiqli vətəndaş və sədaqətli dost olan Şamil Əsgər Dəlidağı (Şamil Əsgərovu) aramızdan aparmışdır. Ömrünün son on üç ilini anası hesab etdiyi Kəlbəcər həsrətiylə yanıb-yaxılan, dədəsi hesab etdiyi Dəlidağ nisgili, ağrı–acısıyla ürəyi şırım-şırım olan Şamil müəllim itirilmiş torpaq həsrətinə, yurd nisgilinə dözə bilməyib ömrünün 76-cı baharında dostlarını, onu sevənləri ağlar qoyub köçdü dünyadan.

Şamil Əsgər Dəlidağ (Şamil Səlim oğlu Əsgərov) 1929-cu ilin payızında Kəlbəcər bölgəsinin Ağcakənd kəndində dünyaya göz açmışdır. Uzaq dağ kəndində dünyaya göz açan, qara dam altında böyüyüb boya-başa çatan Şamil Əsgərovun uşaqlıq illəri Böyük Vətən müharibəsi illərinə təsadüf etmişdir. O, məktəbdə xadim, kolxozda çoban işləmişdir.

Şamil Əsgər Dəlidağın belə ağır zəhmətlə böyüməsi gələcəkdə onun əməksevərliyində və çalışqanlığında böyük rol oynamışdır. O, əvvəlcə iki illik müəllimlər institutunu, sonra isə iki digər ali məktəbi fərqlənmə diplom ilə bitirmişdir. Riyaziyyatçı olmasına və Ali Partiya təhsili almasına baxmayaraq, ədəbiyyatdan dissertasiya müdafiə etmiş, filologiya elmlər namizədi adına layiq görülmüşdür.

Şamil müəllim hələ məktəbdə şagird olduğu zaman rayon Komsomol Komitəsinin biro üzvü seçilmiş, sonralar rayon Komsomol Komitəsinin birinci katibi, orta məktəb direktoru, rayon tədarük müfəttişliyinin rəisi, rayon İcraiyyə Komitəsinin sədri, rayon Maarif şöbəsinin müdiri vəzifəsində çalışmışdır. O, rayon Komsomol Komitəsinin birinci katibi işlədiyi zaman təşkilat Ümumittifaq yarışında birinci yeri tutmuş, adı İttifaqın «Şərəf kitabı»na yazılmış di[illegible]

Şamil Əsgərov Maarif şöbəsinin müdiri işləyərkən Kəlbəcər maarifi iki il dalbadal respublikanın ən yüksək keçici qırmızı bayrağına layiq görülmüşdür. O, Kəlbəcərdə adı dillər əzbəri olan, «dünyanın səkkizinci möcüzəsi» sayılan muzey Mədəniyyət işçisi» [illegible] Respublikanın «Əməkdar min əzabla yaratdığı muzey düşmən əlinə keçəndən sonra Şamil Əsgərov qaçqınlıq illərində Bakıda təzədən Kəlbəcər tarix-diyarşunaslıq muzeyini yaratmışdır ki, hal-hazırda həmin muzeyin 5 mindən çox eksponatı var.

Bütün bunlarla yanaşı Şamil Əsgər Dəlidağ elm, tədqiqat və ədəbi yaradıcılıq sahəsində də misilsiz nailiyyətlər əldə etmiş, diqqəti cəlb edən uğurlar qazanmışdır. O, hələ 1968-ci ildə böyük kürd şairi Ciyərxunun həyat və yaradıcılığından bəhs edən «Xalqın şairi» adlı tədqiqat əsərini yazıb müdafiə etmiş və filologiya elmləri namizədi alimlik dərəcəsi almışdır. Bütün mənalı ömrünü elmə, tərcümə işinə, gözəl şeirlər yazmağa və publisistikaya həsr etmiş Şamil Əsgər Dəlidağ hələ 1964-cü ildən başlayaraq indiyə qədər 30-a qədər şer, tədqiqat və tərcümə kitablarını yazıb ortaya qoymuşdur. O, kürd şairi Əhməd xaninin «Məm və Zin» poemasını və Əli Əbdürrəhmanın «Ehtiram» kitabını kürd dilindən Azərbaycan dilinə tərcümə etmişdir.

Şamil Əsgər Dəlidağ Azərbaycan ədəbiyyatına və dilimizə böyük xilmət nümunəsi sayılan «Azərbaycan dilinin qafiyə lüğəti»ni, «Azərbaycan dilinin mənzum cinas lüğəti»ni, «Dodaqdəyməzlər» şer kitabını, «Kürdcə-Azərbaycanca, Azərbaycanca-Kürdcə» lüğət, «Kürd dilinin qafiyə lüğəti»ni, «Şerdə yeniliklər», «Törəmə sözlər lüğəti»ni və s. bir-birindən dəyərli, hər biri bir elmi idarənin işi ola biləcək kitabları yazıb elmimizə və ədəbiyyatımıza töhvə etmişdir. Şamil Dəlidağın böyük Azərbaycan şairi Şəhriyarın «Heydərbabaya salam» poemasına cavab kimi yazılmış «Dəlidağa salam» poeması keçən əsrin 60-cı illərdən bəri oxucular, ədəbiyyat sevərlər arasında böyük əks-səda doğurmuş bu poema bu gün də böyük rəğbətlə, sevilə-sevilə oxunmaqdadır.

Bir gün də yazıb-yaratmaq həvəsi sönükməyən Şamil Əsgər Dəlidağ Azərbaycan ədəbiyyatında həm də yenilikçi şair kimi tanınmışdı. O, hələ 35-40 il bundan öncə ədəbiyyatımıza yeni şer nümunələri gətirmişdir. Bunlara misal olaraq «Törəmə», «Dodaqdəyməz törəmə», «Dodaqdəyməz, əvvəl-axır törəmə», «Dodaqdəyməz cinaslı törəmə», «Şerdən törəyən şeir» və başqa şəkilli şerlərini misal göstərmək olar. O, 3600 dodaqdəyməz misranı özündə cəmləşdirən dodaqdəyməz poema yazmışdır. Şamil Dəlidağ bir sözdən 100-dən artıq cinas əmələ gətirən şeirlər yazmışdır. O, cinasla yazılan poemanın, 15-min misralıq cinaslı bayatıların, bütün kəlmələri eyni səslə (hərflə) başlayan və şerdən törəyən şerlərin müəllifidir…

«Zəhmətin qara kotanı» olan Şamil Əsgər Dəlidağ 76 yaşında da ağır xəstə olmasına baxmayaraq yazıb-yaratmaqla məşğul olmuşdur…

Amansız ölüm imkan versəydi o, hələ neçə-neçə elmi, tədqiqat əsərləri, şer və publisistik kitablar yazacaqdı…

Şamil Əsgər Dəlidağın əziz və unudulmaz xatirəsi Azərbaycan və Kürd xalqının, ədəbiyyatsevərlərin və onun dostlarının qəlbind əbədi yaşayacaqdır.

Allah rəhmət eləsin!

«RONAHİ» Kürd Mədəniyyət Mərkəzi

- DEYİRLƏR Kİ, BİR OĞULU DOĞA BİLMƏZ İKİ ANA,
ÇOX UZAĞA GETMƏYİN HEÇ, MƏN TİMSALAM BU GÜN ONA.

ŞAMİL DƏLİDAĞ

BU DAHİ ŞƏXSİYYƏTİN VƏSİYYƏTİNDƏN BİR PARÇA:

Hər kürdə edirəm bunu vəsiyyət,
Meydana çıxsa da, bəd, qara niyyət,
Onlara verməyin siz əhəmiyyət
Hər vaxt sadiq olun Azərbaycana,
Doğma ana deyin həmişə ona.

NƏRİMAN ƏYYUB

ŞAMİL DƏLİDAĞ

Zığ kəndində dəfn olundu Dəlidağ,
Fəxri Xiyabana yaraşan kişi.
Haqsızlıq vətəndə tamam oldu ağ,
Xalqının yolunda çalışan kişi.

Ədalətsizliyə baxdım kövrəldim,
Çox dağlardan uca dağdı, Dəlidağ.
Bu dərdi yazmağa qərara gəldim,
Xalq yanında üzü ağdı, Dəlidağ.

Ayrıseçkiliklər xalqıma ləkə,
Ləkəli insanlar ucala bilməz.
Şamil çox ağırdı, bəlkə fil çəkə,
Haqsızlıqlar sınar, güc ola bilməz.

İki xalq dilində yaradan Şamil,
Poeziyamıza nələr vermədi?
Kəlbəcərdə yazıb yaratdı hər il,
Paxıllar onları niyə görmədi?

İllərlə işləyən cəfakeş Şamil,
Halalca haqqını düzgün almadı.
Onda dərya idi folklor dolu dil,
Vətən dərdi çəkdi, çox qocalmadı.

Sıxdı Vətən dərdi, sıxdı haqsızlıq,
Dözmədi Kəlbəcər, Şuşa dərdinə.
Beləcə Şamili yıxdı haqsızlıq,
Yaxşı hiss edirdim onun dərdi nə...

Rahat yat Dəlidağ, bu ağır dərddi,
Onu başa düşən, qananlar bilir.
Xalqının yolunda yanmaq hünərdi,
Bu hünərdə olub, yananlar bilir.

Getməyinə hələ inanmıram mən,
İnana bilmirəm Dəlidağ durur.
Şamili uca tut, ay gözəl Vətən,
Şamil yaşayacaq əbədi, məğrur.

20 may 2005

AHMEDE HEPO,
nivîskarê Kurd,
Endanê Yekîtîya
Nivîskare Azerbaycanê

Dîbên, zimanê zarokan vebûnê dibêjin:
-Dayê!
Lê Şamîlê tifal gotîye:
- Kurdim!

Dê jî bersivê dide:
-Ere, lawo tu kurdî,
Bê dewletî, bi derdî.
Rojên dijwar me pirr dît,
Vê dewranê, vî erdî.

Şamîlê Selîm salên dirêj dilok-beytên dîya xwe Gulgeza Xalîl hîm bi azerbaycanî, hîm bî kurdî gotî, nivîseye û sala 2001 pirtûkekê dide weşandinê. Wêda dinivîse, wekî bavê mîn jî, dîya min jî, dê-bavên wan jî kurd bûnê.

Hê zarotîyêda dayîka şîrhelal, bavê kedkar nava ruhê wîda kurd hizî pêşta anî bûn. Lêma jîyana xweda di alîyê kurdzanîyêda cercirî.

Beqî Şamîlê Selîm Azerbaycanêda him Kurd hate naskirînê, hîm jî kurzanî hate xemilandînê. Ewî poyê- ma Ehmedê Xanî «Mem û Zîn » wergerandê zîmanê Azerbaycanî û bi wê yekêva careke mayîn helbestvanê gelê kurd, yê nemirîra peykel danî!

Lêkolînên wîye ser pirtûka «Kurd li Azerbaycanê» destûrê didin bejîn, wekî Şamîlê Selim Xwedanê hîşsewakî kûrî-zelal bûye, zehmet kêşekî ne wastîyayî bûye.

İLYAS TAPDIQ

DƏLİDAĞ OLDUĞUNU BİLİRDİK

Əzizim Şamil, qəfil ağır xəbərindən elə sarsılmışam ki, məzarın başında nə deyəcəyimi bilmirdim. Bu dəhşətli, bütün vücudumu buz nəfəsi ilə titrədən kədərin caynaqlarından özümü xilas edib, səninlə ilk tanış olduğum günləri – 1955-56-cı illəri xatırlamağa çalışıram. O zaman dostun Zeynal Məmmədovla indiki İstiqlaliyyət küçəsində görüşdük. Sabirin heykəlinin yanındakı oturacaqlarda əyləşib söhbət etdik. Bizə oxuduğun şerləri xatırladım – «Bəsimdi» və «Çəkər». Hər iki şerindən yadımda qalan misraları xatırladım.

Gözəl, hüsnündəki o gözəlliyə,
Baxsa gül-çiçək də xəcalət çəkər.
Bəs onda de görüm, bu yazıq canım,
Mən sənə baxanda nə halət çəkər?

...Amandı Şamili eyləmə zayıl,
Gözün can almağa hamıdan qayıl.
Mən də canalanam deyən Əzrayıl,
Bircə baxışından xəcalət çəkər.

Mənə birdən elə gəldi ki, 50 il xəcalət çəkib kənar gəzən Əzrayıl axır ki, səndən hayfını aldı. Bəlkə də o misraları yazmasaydın sən pəhləvan sağlamlığınla yüz yaşın əlin sığacaqdın!..

Əzizim Şamil, sənin həyatdan, yaradıcılıqdan belə tez ayrılmağın bu gün Kəlbəcər itkisi kimi ağırdır!

Kəlbəcəri geri qaytarmağa gümanımız var. Ancaq biz Şamili geri qaytara bilməyəcəyik! Buna görə sənin ağır kədərin məni belə dərindən sarsıtdı.

Bu ağır düşüncədən yenə özümü bir təhər çıxarıb «Bəsimdi» şerindəki aşağıdakı bəndi xatırladım:

Dost seçmişəm mən özümə zəhməti,
Yurdümüzün boldu varı-neməti.
İstəmirəm haram malı, dövləti,
El-obanın məhəbbəti bəsimdi!

Şamil, sən xalqımız, Vətənimiz, doğma Azərbaycanımız üçün şair kimi, alim kimi, tədqiqatçı kimi, dilçi, riyaziyyatçı, mütərcim kimi çox iş gördün. Folklorumuzun tədqiqatı üçün də əzəmətli zəhmətin heç vaxt unudulmayacaq! Biz sənin vaxtsız itkini çəkdiyin böyük zəhmətlə, el məhəbbəti ilə xatırlayaraq təskinlik tapacağıq!

Səni el-obanın, dostlarının, övladlarının böyük məhəbbətilə xatırlayıb qəlbimizdə yaşadacağıq.

Baxışa sığışmır axar-baxarı,
Yayın yaxasından düşmür baharı.
Ağarır köksündə min ilin qarı –
Dəlidağ vüqarı Kəlbəcərdədir!

Şamil, biz sənə elə-belə Dəlidağ demirdik, deyəcəyik. Dəlidağ olduğunu bilirdik!

20.Y. 2005.

BAYRAM QƏMXAR

ŞAMİL DƏLİDAĞDI, DƏLİDAĞ ŞAMİL

Şamil-Dəlidağdı, Dəlidağ-Şamil,
Yağılar gözünə çəkdi neçə mil.
Artdı şan-şöhrəti, artdı ilbəil,
Dağlartək ucaldı Şamil Dəlidağ.

Çöx sevdi o, böyük Əhməd Xanini,
Tərcümə eylədi, «Mən və Zin»ini.
Oda-alovlara atdı canını,
Əğyardan «bac» aldı Şamil Dəlidağ.

Bir zaman namərdlər ona tor qurdu,
Arxa, həyan oldu öz doğma yurdu.
Əymədi qəddini, kişitək durdu,
Düşməndən öc aldı Şamil Dəlidağ.

Neçə min cinasdan luğət yaratdı,
Kəlbəcər verildi, dərdi boy atdı.
Bu ayrılıq ürəyini qanatdı,
Aləmə səs saldı Şamil Dəlidağ.

Qaldı erməniyə dövləti-varı,
Qızıldan qiymətli min kitabları.
Kükrəyən qəlbinin soldu baharı,
Heyif, tez qocaldı Şamil Dəlidağ.

Yox, dağlar qocalar, Şamil qocalmaz,
Dəlidağ kiçilər, Şamil kiçilməz.
Qranit qayadı heç vaxt keçilməz,
Qəlblərdə yurd saldı Şamil Dəlidağ.

Ji gellek welatan ser nave malbeta Şamîlê Selîm têlêgramên serxweşîyê hatine stendinê. Jêrê yekê ji wan didin û navên wan kesa jî dikişînin yên ku, bûne şirîkê şîna mamosteyê mezin.

Şamîl Eskerov (rûniştî) û ji milê çepê ve: Rohat Alakom, Michael Chyet, Joyce Blaû û Kemal Mezher Ehmed (Foto ji arşîva Rohat Alakomî)

STOCKHOLM, 22/5 2005 — Helbestvan û zimanzanê kurdê ji Azerbaycanê Şamîl Eskerov di temenê xwe yê 76-salî de çû ser heqîya xwe. Dost û hevalên wî bi dil kovîya mirina wira girêdayî daxuyaniyek belav kirine û tê de behsa jiyan û hinera wî dikin.

Knyaz Mirzeyev: Akademisyen, profesorê filologiye û serokê yekitiya kurdên Qazakistanê.
Nadir Nadirov: Akademisyen, profesorê petro-kimyayê.
Şekroyê Mihoî, doktor-professorê dîrokî
Şêx Remezan. Serokê yekitiya Kirgizistanê.
Bariyê Bala:Şaîr
Ehmedê Hepo: Nivîskar
Mihemedê Misto: Profesor
Bariyê Paşa: Albay
Wezork Knyaz: Dozger
Resıl Memedov: Doktor
Ezozk Ziyo Eliyev: Bazirgan
Hiseyin Sadikov. Profesork matematokk.
Hesen Heco Silkman: Nivoskar
Xebatkarkn rojnameya Dengk Kurd.
Xebatkarkn rojnameya Jiyana Kurd ı kovara Nıbar.

AZƏR GÜLƏLİYEV,
Laçın rayonunun Şeylanlı kəndi

VƏTƏNDƏ VƏTƏNSİZ KÖÇDÜ DƏLİDAĞ

Bu şeri xalqımızın tanınmış ağsaqqalı, alim və təkrarsız şairi Şamil Dəlidağın ölümünə həsr edirəm.

Ellərə yayılır ağır bir xəbər,
Vətəndə vətənsiz köçdü Dəlidağ!
Dəlidağ qarından qar arzuladı,
Girov vətəninə yetmədi sorağ,
Vətəndə vətənsiz köçdü Dəlidağ!

Ürək dözərdimi bu qədər qəmə?
Gözlər yol çəkdikcə büründü nəmə,
Dünyamız boşaldı söz deyək kimə,
Yenə yaradırdı yurdundan qırağ,
Vətəndə vətənsiz köçdü Dəlidağ!

Zaman yetirərmi Şamil tək şair,
Gül-çiçək açırdı qəlbində şeir,
Azəri hicranlar eylədi əsir,
Bizə arxaydı, möhtəşəm dayağ,

KAMİL HƏSƏNOV,
"RONAHİ" Kürd Mədəniyyət Mərkəzinin sədri

Xatiri və xatirəsi bizim üçün həmişə əziz olan Şamil Əsgərovun özündən sonrakı nəsillərə örnək olacaq aşağıdakı insani keyfiyyətlərinin təkrar-təkrar şahidi olmuşam: Həddindən artıq sadəlik və mehribanlığının, böyük təşkilatçılıq və işgüzarlığının, səmimilik və qayğıkeşliyinin, xüsusi yaradıcılıq qabiliyyəti, ensiklopedik biliyə malik olduğunun, doğma Azərbaycanımıza qırılmaz tellərlə bağlı olduğunun... Öz əslini danmamasının, iki ananın-Kürdün və Azərbaycanın oğlu olduğunu əməli işlərilə sübuta yetirdiyinin...

Şamil müəllim haqqında keçmiş zamanda danışmaq mümkün olmasa da, "ölüm haqdır, çıxmaq olmur əmrdən..."

Ulu tanrıdan Şamil müəllimə qəni-qəni rəhmət diləyir, onun övladlarına, qohumlarına, yaxın dostlarına səbr, dözüm arzulayır, məzarın nurla dolsun-deyirəm.

DAĞLAR DA AĞLAYIR

Kəlbəcər, Dəlidağ neçə vaxtdır qəmgindir, ağlayır. Ona görə ki, yetişdirdiyi övladları onlarla görüşə bilmirlər, dərdlərini deyə bilmirlər. Dəlidağın yetişdirməsi, dağ vüqarlı, dağlar oğlu, Azərbaycanın məşhur şairi, ədəbiyyatşünası Dədə Şamil Kəlbəcərin, Dəlidağın intizarını, qəmini, qüssəsini sanki ürəyində daşıyırdı. Bu ağır qəmə, qüssəyə Dədə Şamilin ürəyi dözmədi. Dəlidağla görüşə bilmədi. 20.V.2005-ci ildə Dəlidağ, Kəlbəcər intizarı ilə dünyasını dəyişdi. Onun ürəyinin istəyi, hərarəti yenə də bizim hamımızı Dəlidağın harayına çağırırdı. Hamımız qəmgin, acı göz yaşları axıdırdıq.

Mən dözə bilmədim. Dədə Şamilin istirahət və iş otağına ürək yanğısı, ürək intizarı ilə baş çəkib hönkür-hönkür ağladım. Dədə Şamili səsimə səs verməsi üçün haraylayıb çağırdım. Dədə Şamil səsinə səs vermədi. Lakin qəlbən mənə dedi:

Gəl yanıma, gələndə ağlama
Yanıma gələndə gül, - dedi.
Əlini mənə uzadıb gəl dedi.
Dəlidağı mənsiz görəndə
Ağlama, gül, - dedi.

Mehdi Qurbanov,
Azərbaycan Tibb Universitetinin dossenti, respublikanın ali dərəcəli həkimi Dədə Şamilin yaxın sirdaşı

Şamil Əsgərovun vəfatı xəbəri ilə bağlı dünyanın 50-dan artıq mətbuu orqanında bu ağır itkidən kədər hissləri ifadə olunmuş, böyük şəxsiyyətin vəfatı ilə əlaqədər müxtəlif nekroloqlar və başsağlığı dərc olunmuşdur.

Azərbaycanın demək olar ki, bütün bölgələrindən göndərilən teleqrammalarda, dünyanın müxtəlif yerlərindən edilən telefon zənglərində, internet saytlarında bu itki ilə bağlı kədərini bildirənlərin sayı yüzlərlədir.

Kədər hissləri ifadə olunmuş teleqramalardan biri:

Xalqımızın qeyrətli oğlu Şamil Əsgər Dəlidağın ailəsinə, əziz qohumlarına Tovuzlular adından dərin hüznlə başsağlığı verir, onun ruhu qarşısında daim baş əyirik. Möcüzələr dünyası olan Şamil müəllimin əziz xatirəsi onu sevənlərin qəlbində əbədi yaşayacaqdır.

Quliyev Ələddin Abdulkərim oğlu,
Tovuz rayonu

AY DƏDƏ HEEY...!

ELEGİYA

İSTƏYİRƏM

(Dədə ilə son danışığımdan)

Dedim istədiyin nədir, ay ustad?
Səni çox sınağa çəkib bu həyat.
Dedi: - o dağlarda səyirtməkçün at
Dizlərimdə təpər, kar istəyirəm!

Sinəmdə qaladı həyat közünü,
Seçdim əyrisini, seçdim düzünü.
Görmüşəm dünyanın hər bir üzünü,
Nə sərvət, nə də ki, var istəyirəm.

Bitib tükənirmi insan arzusu?
Gör nədir qəlbimin sən son arzusu?
«Dədə bulağı»ndan bir az sərin su,
Dəlidağdan bir az qar istəyirəm.

Səhər-səhər telefonun qəfil zənginə yerimdən sıçrayıb dəstəyi götürdüm. Gözucu saata baxdım. Saat 8-i göstərirdi. Baxdım ki, telefonuma Xalidin telefon nömrəsi yazılıb. Əlbəəl «dalağım sancdı». Yüz faiz əmin idim ki, Dədədən nəsə deyəcək... Belə də oldu. Telefonda Xalidin həyat yoldaşı Elmira xanımın səsini eşitdim. Bildirdi ki, Şamil müəllim 10-15 dəqiqə bundan öncə keçindi... Elə bil dünya başıma fırlandı. Güclə yerə oturub hönkürdüm. Səsimə evdəkilər axışıb üstümə gəldilər... Sanki dünya başıma fırlandı. Necə yəni Şamiil müəllim keçindi?!. Beynimdən tez bir fikir dolanıb keçdi ki, qabaqlar həmişə düşünürdüm ki, yəni Şamil dədə də ölə bilər?!. Götürüb dostlara zəng eləmək, bu acı xəbəri onlara da bildirmək istədim. İlk yadıma düşən Hüseyin Kürdoğlu oldu. Az qala onun telefonunu yığacaqdım ki, birdən yadıma düşdü ki, Hüseyin müəllim haradadır ki! O ki, iki il bundan öncə dünyasını dəyişib!.. Tez yadıma o biri dostları saldım. Firudun Şimşəyə zəng eləmək istədim. Zərbədən sonra zərbə almış adam kimi səndələyib stola çökdüm. Firudun Şimşək haradadır ki!. İki aydan sonra onun dunyasının dəyişməsinin bir ili olacaqdı... Tez Haqverdi Behbudzadənin ev nömrəsini yığdım. Telefon iki dəfə çağırdı. O tərəfdən səs gəlmədi. Bir fikir ildırım sürəti ilə beynimdən keçdi ki, «Ay dadi-bidad, Haqverdi varki!? » Bəs bu günlər də Haqverdinin dünyasının dəyişməsinin iki ayı olmadı ki!? Yer-göy başıma fırlandı... İlahi, gündə görüşüb bir yerdə olduqlarım dostlarından heç biri dünyada yox idi ki !... Qəfil ürəyimdən keçən sevincəbənzər hissin təsiri ilə əlimi yenidən dəstəyə atdım. İllərdən bəri dostluq elədiyim Əhməd Həpiyevə zəng elədim: «Əhməd müəllim...» sözüm yarımçıq qaldı. Əhməd müəllim hıcqırıq dolu səslə: «Bilirəm, ay Mürvət, bilirəm! Şamil...»-deyib hönkürdü. Mən də dəstəyin bu başında hönkürüb dəstəyi asdım. Buna baxmayaraq, zəng eləməyə dost tapdığıma sevincək olmuşdum sanki...

Evdən çıxa-çıxa düşünürdüm ki, bəlkə də dostları Hüseyin Kürdoğlunun, Firudin Şimşəyin, sonra da Haqverdi Behbudzadənin dalbadal ölümləri Şamil Dədənin ölmünü birqədər də tezləşdirdi. Onların ölümləri onün ürək şırımlarını daha da çoxaltdı, ölümə doğru gedən yolunu daha da yaxınlaşdırdı... bu yüz faiz belə idi...

Badamdar qəsəbəsinə necə gəlib çatdığımı indi də ağlıma gətirə bilmirəm. Bircə o yadımdadır ki, metroda, avtobusda camaat hamı mənə baxırdı. Səhər-səhər tez-tez hıcqırıb ağlamağım, acı göz yaşı axıtmağım, görünür çoxlarına qəribə gəlirdi...

... Ölümündən bir gün qabaq yanında idim. Neçə saat yanında oldum, bilmirəm, o yadımdadır ki, durub getmək istəyərkən, hər dəfə «tələsmə bir az da otur»-deyərdi onu...mən də istər-istəməz yenidən əyləşib
Keçmişə söhbətə girişməli olurdum.
gələnlərdən, ...b-keçənlərdən, başına
Şimşək, Zeynal M... Kürdoğlu, Firudin
xatirələr danışdı. Kö... Nazilə ana ilə bağlı xeyli
də ağlatdı... Nazilə ana... özü... məni
«Şamil bəsdir, özünü ələ al, özü...
deməsiylə özünü bir qədər cəmləşdir...
söz-sözü çəkir, acılı-şirinli xatirələr...

çözələnirdi... Dedim ki, ay Dədə, bircə ona yanıram ki, o odlu-alovlu, acılı-şirinli keçib-gedən günlərinin canlı şahidi olmamışam. Gülümsəyib dedi ki, sən də bu günümün şahidi, bu günlərimin dostusan... Həmin görüşümüzdə hiss etdim ki, halı əvvəlki kimi deyil, ağırlaşıb. Nəfəs alması da yaxşı deyildi... Soruşanda ki, necəsən, ay Dədə? Dedi ki, pisəm! Eşidən kimi ürəyimdən bir gizilti keçdi! Əvvəllər hər zəngləşəndə, görüşəndə «yaxşıyam, babatam» deyərdi. İndi isə birbaşa «pisəm» dedi... Gördüm ki, halı çox dəyişib. Ürəyimdən bir qorxu hissi dolanıb keçdi: «Yəni Şamil dədə də ölə bilər?!.» Soruşanda ki, ustad nə istəyirsən, könlündən nə keçir?-doluxsunmuş halda cavab verdi ki, Dədəmin bulağından bir az sərin su, bir də Dəlidağdan bir ovuc qar istəyirəm!.. Onun bu istəyini eşidəndə ürəyim üzüldü sanki... Beynimdən dolandı ki, insan yönü o tərəfdə olanda həmişə ağlagəlməz, əlçatmaz şeylər arzulayır... Nəhayət gün əyiləndə qalxdım. «Sən bir az uzan dincəl, mən də gedim. Sabah yenə gələrəm»-dedim. Tez dilləndi ki, sabah yox, bazar günü gələrsən. O vaxta qədər də bir az babatlaşaram, nəşriyyata verəcəyimiz kitaba bir yerdə bir ön söz yazarıq. Sonra aparıb kitabı nəşriyyata verərsən. «Baş üstə»-deyib qalxdım. Halı nə qədər pis olsa da qalxıb dəhliz qapısına qədər məni ötürdü...

Evə çatan kimi məndən soruşdular ki, Dədə necədir? Mən də elə onun özü kimi qısaca cavab verdim ki, pisdir. Dədənin bu vəziyyəti bu gün heç xoşuma gəlmədi... Gecəni də çox narahat, acı düşüncələr içində başa vurdum... Tez-tez fikrimdən dediyi son sözləri, ağır-ağır nəfəs alması, hər dəfə mən qalxıb getmək istəyərkən «tələsmə, bir az da otur» deməsi keçirdi... Yalnız səhərə yaxın yuxuya getmişdim ki, telefonun səsinə dik atıldım...

...Həyətə girən kimi, gözləri qan yaşla dolu olan Xalidlə Bərzanini qucaqlayıb «Dədə haradadır?» deyib haray təpdim. Yuxarı çıxıb Dədənin iş otağına soxuldum. Otaq mənə kimsəsiz qaranlıq kaha kimi göründü... Qaçıb yataq otağına girdim. Dədə orada da yox idi. Dədəni böyük otağın ortasında xalçanın üzərinə açılmış döşəyin üstünə uzatmışdılar. «Ay Dədə heey!» deyib, özümü onun üstünə atdım. Uyumuş cəsədini qucaqlayıb şivən qopardım. Ətrafdakılar hamı mənə qoşulub «ay Dədə hey!» deyib ağlaşırdılar. Bacılarının, qızlarının hay-harayından, şivən səsində bina lərzəyə gəlirdi...Birdən yanımda kiminsə Dədənin ayaqlarını qucaqlayıb «ay qardaş heey!»-deyib şivən qopardığını eşitdim. Baxdım ki, Dədənin dostu Əhməd Həpiyev «qardaş vay»!-deyib haray təpirdi... Mənim ah-naləmə qoşulub haray çəkən Dədənin bacısı Zərif əllərini dizinə çırpa-çırpa ağı deyəndə artıq ürəyimin üzüldüyünü hiss elədim. Zərif bacı üzünü mənə tutub acı səslə ağı deyirdi:

Qaradı qaşın, ördək,
Yaşıldı başın ördək.
Həmişə cüt gəzərdiz,
Hanı yoldaşın ördək!..

Mənim Dədəsiz, tənha qaldığıma işarə edilərək çəkilən bu ahı məni varımdın yox elədi... "Ay Həjar, gəl hey!"-deyib, ah nalə təpdim. Əhməd müəllim qollarımdan dartıb yerimdən qaldırdı. Məni güclə çəkib otaqdan çıxartdı. Özümüzdən asılı olmayaraq oradan bir başa Dədənin otağına keçdik. Onun oturduğu stulu, ikinci ömür-gün yoldaşı bildiyi yazı masasını qucaqlayıb yenidən hönkürdük. Bizim arxamızca otağa daxil olan Kamil Həsənov da bizə qoşulub «Ay Şamil heey!»-deyib haray çəkdi... Bizi

güc-bəla ilə otaqdan çıxarıb aşağı düşürdülər...

Həyətdə dayanıb düşündükcə qor götürüb od alırdım. İçim göynəyir, ürəyim kürəyimi deşib çıxmaq dərəcəsinə gəlirdi... Sonuncu dəfə on il bundan öncə anam dünyasını dəyişəndə bu hala düşmüşdüm. Demək olar ki, qırx gün gecə-gündüz ağlımışdım, şivən qoparmışdım. Nəhayət, infakt keçirəndən sonra «sakitləşmişdim»... Ürəyimdən keçən ilk bu oldu ki, «geməli, Dədə ölə bilərmiş...» Ağlım azca özünə gələn kimi Dədənin xətrini dağlar qədər istəyən Baxış Hüseynova, Şirindil Alışanlıya zəng vurub bu qara xəbəri onlara da çatdırdım...

İkinci hay-haray, qışqırıq, şaxnaşma Dədəni məsciddən yenidən evə gətirəndə düşdü. Daha ürəyimin dayanacağını hiss edib arxamı divara söykəyib yerə çıxdım... Ağlım başıma gələndə artıq camaat Dədəni son mənzilə yola salmağa hazırlayırdı. Başdan cənazəsinə özüm girdim. Ürəyimdən elə oradaca keçdi ki, həmişə hər ikisi-Dədə də Nazilə anamız da mənə deyərdilər ki, «Həjar burada yoxdur, sən buradasan. Sən bizə burada Həjarı əvəz eləyirsən»... Cənazə çiynimdə irəlilədikcə özümü həm də Həjarın yerində hiss edirdim... Dədə həm də Həjarın çiynində gedirdi... Dədəni dünyalardan əziz bildiyi anasının yanında torpağa tapşıranda ürəyimdən keçdi ki, Dədə həmişə deyərdi ki, «Anamı müvəqqəti torpağa tapşırmışam. Kəlbəcər alınan kimi onu aparıb atamın yanında dəfn edəcəyəm... » Heyif ki, Dədə bu arzusuna çata bilmədi! Ən pisi o idi ki, onun özü də Kəlbəcərdən, doğma Ağcakənddən çox-çox uzaqlarda torpağa tapşırıldı... O, həm də son dəfə arzuladığı «Dəlidağdan bir az qar isətyirəm» arzusunu da reallaşdıra bilmədi».

Bəli! Özümü nə qədər bu vəziyyətə inandırmamağa çalışsam da, artıq bu həqiqət idi. Dədə dünyasını dəyişmişdi. O, artıq yox idi!... Ömrünün son 13 ilini özünü anası hesab elədiyi Kəlbəcər həsrətiylə yanıb-yaxılan, gecəsi-gündüzü göz yaşıyla keçən, özünü dədə hesab elədiyi Dəlidağ miskili, ağrı-acıyla ürəyi şırım-şırım olan, bir ildə 3 dəfə ağır infakt keçirsə də yenə doğma yurda qayıtmaq arzusuyla özündə yaşamaq həvəsi, gücü, qüvvsi toplayan Şamil Dədə itirilmiş torpaq həsrətinə, yurd miskilinə daha dözə biləmyib, dostlarını, onu sevənləri dədəsiz qoyub köçmüşdü dünyadan. Gözümüz görə-görə şəhid oldu Kəlbəcər həsrəti, Dəlidağ dərdiylə! Bəli, o artıq həqiqət idi...

İndi Dədənin şəhid olmasıyla bağlı bu eleqiyanı yazarkən düşünürəm ki, o, ölmədi, sadəcə dünyasını dəyişdi. Dədə Şamil kimi adamların əsas həyatları ölən gündən başlayır. Şəhidlər ölmürlər. Onlar Allah dərgahına qovuşurlar. Ulu Tanrı dərgahına qovuşanlar isə əbədiyaşarlardır. Bu ara istər-istəməz Dədənin yubileyində yazdığım şerlərdən aşağıdakı sətirlər ürəyimdən axıb keçdi:

Səcdənə gəlmişik, ay ulu ustad,
Ucaya baş əyim, ucalsın başım.
Halal zəhmətinlə qazandığın ad,
Fəxri, fərəhidir dostun, sirdaşın.

Aqillər ucalar öz peşəsində,
Faydasız bir ömrü yaşamaq hədər.

Sən də bir Aslansan söz meşəsində,
Nərən dağ uçurar, meşə titrədər.

Əllərin yandırıb neçə şamları,
Adın çoxlarına dayaq olubdu.
Odlu gözlərinin qığılcımları
Ömürlər yoluna mayaq olubdu.

Od-alovdan keçdi gənclik illərin,
Yanıqlı könlündə izi qalıbdı.
Qan-qada törədən odlu günlərin
Sinəndə sağalmaz izi qalıbdı.

İçdikdə suyundan buzlu bulağın,
Bərkiyib dözmüsən buz baltasına.
Hələ gəncliyində-cavanlıq vaxtı
Döndün bir obanın el atasına.

Dərd dəyirmanında ömrün üyündü,
Faydasız ötmədi yaşayan illər.
Xalqın ürəyində heykələ döndü
Yazıb-yaratdığın ölməz əsərlər...

Bəli, əziz ustad! Sənin kimi ömür eyləyənlər heç vaxt ölmürlər. Sənin yazıb-yaratdığın, dünya durduqca duracaq ölməz əsərlər, Azərbaycan ədəbiyyatına gətirdiyin ölməz yeniliklər səni xalqın ürəyində çoxdan heykəlləşdirib. Bu kişi əməllərin sənə ikinci ömründə də həyat verəcəkdir! İkinci ömür isə, hər yaşadım deyənə yox, yalnız Dədə Şamil kimi ömür sürənlərə, yaşayanlara qismət olur...

Bu yazımın sonunda isə son günlər ağrı-acıdan sıxılan, əzilən vaxtlarında ona təsəlli üçün yazdığım şeirlərdən birini də burada vermək istəyirəm. Əlbəttə, bu Dədə haqqında sonuncu yazı olmayacaq. Onunla keçən günlərimizdən, onunla bağlı xatirələrdən hələ o qədər yazılacaq ki! İndi isə ancaq bunları deyə bildim:

Sənsiz qəribsəyib sənət dünyası,
Haylan, ver hayıma hay, Dədə Şamil!
Çox gəzib dolandım qeyrət dünyasın,
Tapmadım mən sən tay, Dədə Şamil!

Yalanlar doğruna olanda calaq,
Qeyrət səngərində yatdın üzü ağ.
Dözümü, təpəri-Murov, Dəlidağ,
İlhamı gur Tərtər çay- Dədə Şamil!

Çoxu atasının gözünü oydu,
Koroğlu olmadı... kor oğlu oldu...
Canlara dolanda şöhrətin odu,
İnsan nələr etmir, vay, Dədə Şamil!.

Odlardan keçsə də ömrün həyatın,
Ərlik zirvəsində süzdü hey atın.
Dözümdə-Dəlidağ oldu soyadın,
Dərd-qəmdən alsan da, pay Dədə Şamil!

Düşsən də gölünə dərdin-acının,
Rəqqası olmadın hər yabancının...
Öz kəsəri oldu söz qılıncının,
Olmadın hər oxa yay, Dədə Şamil!

Qəmə şütüsə də ömür çarxları,
Qəzəb qayçın kəsdi çox alçaqları.
Boyuna yetmədi sənin çoxları,
Versə də özünə boy, Dədə Şamil!

Kəlbəcər qəmiylə hey dinə-dinə,
Sozalıb saraldın sən gündən-günə.
Dədən Dəlidağla vüsal gününə
Az qalıb, günləri say, Dədə Şamil!

Yeni il də sevinc-naz gətirmədi,
Vüsal dolu söhbət-söz gətirmədi.
O görüş gününü yaz gətirmədi,
Qəlbə ümid verir yay, Dədə Şamil!

Mürvət deyir, Dədə, müdrik yaşda sən
Sənət meydanında yenə döşdəsən...
İnana bilmirəm «yetmiş beşdəsən»,
Sən nə tez qocaldın, ay Dədə Şamil!

Sonda isə şeirin son bəndinə balaca bir əlavə-düzəliş etməklə sözümü tamamlayıram:

Eşidib Dəlidağ olar dərbədər,
Sənə ağı deyər Tutquyla, Tərtər.
Yolunu gözləyir axı Kəlbəcər,
Sən hara tələsdin, ay Dədə Şamil!

MÜRVƏT QƏDİMOĞLU HƏKƏRİ

22.05.05

ESSE

Dizimizin taqəti idin, qurulu evimiz idin, gözümüzün nuru, zirvəmiz, dağımız, Dəlidağımız-Şamil Dəlidağımız idin. İndi sinəmizin dağısan. Yıxılanda palıd kimi dəy yerə, dizlərini bükə-bükə yıxılma-deyərdin. Palıd kimi yox ey, dağ kimi-Dəlidağ kimi yıxıldın. Belimizi qırdın, dizimizi bükdün, evimizi yıxdın...Səni təkcə insanlar ağlamadı: Dəlidağ nərə çəkdi, Murov haray saldı, bənövşə saçın yoldu, nərgiz yaxasın cırdı, Tərtər qan ağladı...Sənin haqqında xəbərlər eşitməyə alışmışdım. Təzə kitabı çıxdı-deyərdilər, ədəbiyyatımıza, elmimizə filan yeniliyi gətirdi-deyərdilər. Filan qəzetdə məhşur yazıçılar, alimlər qazandığın uğurlardan, fəth elədiyin zirvələrdən yazdı deyərdilər. Filan qəzetdə gədə-güdələr bostanına daş atdı deyərdilər. Bu dəfə eşitdiyim xəbər heç bu xəbərlərə oxşamadı, heç sənə yaraşmadı-oldü dedilər. Vaqif Səmədoğlu deyir: Bir dəfə mən dünyanın ən ağır qantelini qaldırdım-telefonun dəstəyini qaldırdım-Yusif oldü-dedilər. Mən həmin ağırlığı sənin ölüm xəbərini verən dəstəyi qaldıranda hiss elədim.

Ömrüm boyu da o ağırlığın altından çıxa bilməyəcəm. Bu fani dünyada məni başa düşən-inandığım, sevdiyim, yaşamığıyla nəfəs aldığım, ölümüylə öldüyüm beş-altı nəfərdən biri idin.

Mənə yazdığın şerlərin birində deyirsən:

- "Sənə tapşırıram dönəbədönə, dayın kimi xidmət elə Vətənə!" Vətənə sənin kimi xidmət eləmək üçün sən olmaq lazımdır. Sən olmaq üçünsə elə yenə də sən olmaq- Şamil Dəlidağ olmaq lazımdır-heç kəsin ola bilməyəcəyi-yüksələ biləmyəcəyi-Şamil Dəlidağ zirvəsi!

Arxivimdə ən son yazdığın bir yazı da durur-öz dəsti-xəttinlə, xəstə yatağında, ölümündən az əvvəl yazdığın bir yazı. Məni isə götürmək üçün dostlarından birinə yazdığın xahiş məktubu-hardasa gələcəyim üçün yol, çığır hesab elədiyim-indi isə mənə göz dağı olan bir yazı...

Sənin böyüklüyünü, dahiliyini-kimi itirdiyimizi hələ sonra anlayacağıq, bəlkə heç sonra da anlamayacayıq.

Dünya xeyirxah bir insanı itirdi, Azərbaycan böyük şairini, alimini, ictimai xadimini, Kəlbəcər indiyədək yetirdiyi ən dahi insanı, Ağcakənd yol göstərənini, ağsaqqalını, nəslimiz başçısını, anam qardaşını, bacılarım əziz dayısını, Ələmdar Cabbarlı ən yaxın şair dostunu, qələm yoldaşını itirdi.

And olsun Allaha daha mənim sənin yaşamadığın dünyaya zərrəcə marağım yoxdur. Əlvida demirəm-Ruhumuz görüşənədək!

Ələmdar Cabbarlı, şair, AzərbaycanYazıçılar Birliyinin üzvü.

ƏVƏZEDİLMƏZ İNSAN

20/Y-2005-ci il səhər tezdən Əhməd müəllim telefonda ağlayaraq qəhərli səslə dedi ki, Şamil müəllim aramızdan getmişdir. Bu xəbərdən dəhşətə gəldim, sarsıldım. Əhməd müəllimin səsindəki qəhər, titrəyiş heç zaman yadımdan çıxmayacaq. Mən Şamil müəllimin vəfat etməsinə inana bilmirəm, daha doğrusu inanmaq istəmirəm. Onun qəlbi daim yaratmaq eşqi ilə vurmuşdur. Ona ölüm yaraşmır.

Şamil müəllim haqqında nə qədər yazılsa da onun fəaliyyətini əks etdirə bilməyəcəyik. Onda olan həyat eşqi yaradıcılıq qabiliyyəti hədsiz idi, çox zaman deyirlər ki, dünyada əvəz edilməz insanlar yoxdur. Mən isə deyərdim ki, Şamil müəllim kimi insanları əvəz etmək qeyri -mümkündür. Hələ uzun müddət biz onu hiss edəcəyik. Onun həyat-yaradıcılığı haqqında çox yazılacaq. Mən təkcə bir faktı demək istəyirəm: onu əvəz edən elə bir insan olmayacaq ki, bütün arxivləri axtarsın, yeni-yeni faktlar üzə çıxarsın, bizi öyrətsin. Mən Şamil müəllimin sağlığında da deyirdim ki, onu əvəz edən heç olmasa ondan öyrənmək istəyən heç kimimiz yoxdur. Bütün ömrü boyu o həmişə dəqiq faktlara söykənib. Onu istəməyən bədxahlara faktlarla cavab verib. Biz həmişə ondan öyrənmişik, ona arxayın olmuşuq ki, nə lazım olsa soruşub öyrənərik. İndi isə o bizi yetim qoymuşdur.

Şamil müəllimin bütün həyatı məktəb idi, nümunə idi. Ondan öyrənirdik valideynlərə hörmət etməyi. Heç yadımdan çıxmaz anası vəfat edəndə o, necə ağlayırdı. Deyirlər ki, bütün insanlar anası öləndə ağlayır. Lakin Şamil müəllimin kədəri, ağlamağı qeyri-adi idi. Onun valideynlərinə sevgisi başqalarından fərqlənirdi. Mən həmişə gənclərimizə öz valideyinlərini Şamil müəllim kimi sevməyi tövsiyyə edirəm.

Şamil müəllimin ailəsi onun şah əsəri idi. O, gözəl ailə başçısı, yaxşı ata, əvəzsiz qardaş, hamıya kömək etməyi bacaran qohum idi. Bu səbəbdəndi ki, onun ailəsində əsl kürd ailəsinə, Azərbaycan ailəsinə xas olan ədəb-ərkan hökm sürür. Buna nümunə kimi, ona olan xidməti, qayğını göstərmək olar. Həkimlik sənətimlə əlaqədar çox ailələrdə oluram. Hər ailədə xəstəyə bu dərəcədə yüksək qulluq, nəvaziş görmək olmur.

Şamil müəllimin itkisi çox ağırdı. O, hamımızın dostu, qardaşı, elimizin-obamızın ağsaqqalı, əvəzsiz ziyalımız, dara düşəndə arxamız, köməyimiz idi. Təsəllimiz ondadır ki, onun el arasında sevilən, hörmətli övladları, saysız-hesabsız əsərləri vardır.

Allahdan Şamil müəllimə rəhmət diləyirəm, qəbri nurla dolsun deyirəm. Onzus da onun yeri behiştlikdir. Onun xatirəsi qəlbimizdə qalacaqdır.

DOSTƏLİ PAŞAYEV

HEYİF, ŞAMİL DƏDƏDƏN

40-45 il bundan əvvəl el-obada həvəslə oxunan el deyimi kimi qəbul olunmuş şeirlər sonradan bizlərə məlum olub ki, bunların hamısı Şamil Əsgərovundur.

Şamil Əsgərov haqqında çox eşitmişdim, şeirlərini çox oxumuşdum, özünü görmək arzusunda olsam da qismət olmamışdı, ilk tanışlığımız təsadüfdən olmuşdu. 1974-cü ilin aprel ayı idi. Göyçəyə Yunis Abdullayevin qızının toyuna çağırıldım. Məclis çox böyük olduğundan sağlıqlar region-region deyilirdi. Naxçıvan regionundan mənə söz verildi. Mən sağlıqda Şamil Əsgərovun bir neçə lirik şerini dedim. Bütün məclis mənə maraqla qulaq asdı, hətta məni alqışladılar da.

Gəzmək üçün çölə çıxdım. Bir oğlan mənə yaxınlaşdı. Səhv etmirəmsə, adı Məhyəddin idi. Dedi ki, mənim müdürümün şerlərini yaxşı dedin, yaxşı hafizən var. Əlavə etdi ki, indi özü sağlıq deyir. Toyxanaya qaçdım. Şamil Əsgərovu ilk dəfə orada gördüm. Bu vaxtdan 31 il keçir. İnanın mənim səmimiyyətimə, elə bil 31 bir gün keçir.

Rayona qayıdıb məndən toy necə keçdi soruşan dost-tanışa hadisəni danışanda məni təbrik edənlər oldu ki, sən belə bir dahi adamla tanış olmusan, hətta yaxşı yadımdadır ki, dotum Siyafər mənə sataşdı ki, sən də elə bilmisən ki, sağlıq deyəndə toydakılar sənə əl çalıblar...

O gündən Şamil Səlim oğlu Əsgərov öz insanlığı, əmrliyi, nəcibliyi, qayğıkeşliyi, təvazökarlığı, hər an dosta yanmağı, dost problemlərini öz problemindən qabağa salmağı, uşaqla uşaq, böyüklə böyük kimi rəftar etməyi, həm təmiz həm kövrək qəlbi sadalanmayan minlərlə insanı keyfiyyəti sayəsində böyük bir Şamil sevərlər ordusunu başçısı olmuşdur.

İnsanlıq prizmasından baxmağı bacaran hər bir insan ilk görüşdə Şamil Əsgərovun pərəstişkarına çevrildi. Bu halnan minlərlə misal gətirmək olar. Birini xatırlamaq istəyirəm. 4-5 il bundan əvvəl dostum Mehdi müəllimdən xahiş etdim ki, Şamil Əsgərov xəstələnib ona dəymək lazımdı. Getdik. İlk baxışdan Şamil müəllim o qədər xoştəsir bağışlamışdı ki, onda sonrakı günlər Mehdi müəllim özü məni tələsidirdi ki, tez gəl Dədəyə(Şamil müəllimə hamımız Dədə deyərdik) baş çəkək, Mehdi müəllim müalicəni özü aparırdı, hər gün Dədənin vəziyyəti yaxşılaşanda uşaq kimi sevinirdi.

Ş. Əsgərov öz doğma ocağından qaçqın düşəndən sonra Bakıda yaşayırdı, mən tez-tez ona baş çəkirdim, növbəti dəfə gedəndə nə qədər qapını döydüm açan olmadı, məcbur qonşunun qapısını döydüm dedi ki, köçüb, yerimdəcə dondum, xeyli hərəkətsiz qaldım, pilləkənləri ağır-ağır endim. Evin qabağındakı uşaq bağçasının həyətində xeyli oturdum. Orada «Ay Dədə Şamil» adlı şeir yazdım. Sabahı Ş.Əsgərovla görüşdüm, şeiri oxudum, çox xoşuna gəldi. Gülümsədi, əlavə etdi ki, yaxşı yazmısan, onu deyim ki, hər şeir onun xoşuna gəlməzdi.

Böyük oğlu Xalid narazılıq etmək istədikdə, Dədə dedi ki, düz yazıb, mənim ocağım Kəlbəcərdədir...

Hər bir insanın həyatında yadda qalan anlar olur, mənim həyatımda isə 21 may tezdən Mehdi Qurbanovun mənə etdiyi zəng: -Bilirsən nə olub... O boğula-boğula danışırdı, ağlaya-ağlaya dedi ki, dədə daha yoxdu.

Mağarı görəndə özümü saxlaya bilməyəcəyimi bildiyimdən bizi qarşılayan Xalidə, Bərzaniyə duruş verməən çadıra keçdim. Başda asılmış şəklinə baxa bilmədiyimdən dodağımı dişləyir, başımı aşağı saldım, Xalid gəlib bizlə oturanda özümü saxlaya bilməyib için-için ağladım, göz yaşlarımı saxlaya bilmirdim, yaxşı ki, Xalid hiss etmişdi deyə getdi. Mehdi müəllimi yola salanda xahiş etdi ki, Dədənin otağına baxmaq istəyirik. Otaqda olduğum anlarda heç nə yadımda deyil qulağımda qalan öz hıçqırığım, bir də Mehdi müəllimin: «Ay Dədə Şamil» idi. Heyif Şamil Dədədən!

PAŞA ŞÜKÜROV

ZİRVƏYƏ UCALMIŞ AĞSAQQALIMIZ

Bəşəri əxlaqa, mənəviyyata malik olan dostluqda əvəzi olmayan elimizin ağsaqqallılıq zirvəsinə ucalan Şamil Dəlidağ Kürd və Azərbaycan xalqlarının dostluğunun, qardaşlığının carçısı dağlar kimi əyilməz, qürurlu, ziyalılıqda yenilməz, elmi məsləhətlərini heç kəsdən əsirgəməyən, qan-qardaşım! 30-dan yuxarı kitab müəllifi, şair, tədqiqatçı, dilçi, Respublikanın Əməkdar Mədəniyyət işçisi Şamil Əsgər Dəlidağla 11 saat öncə bir yerdə olsaq da qəfildən ölüm xəbərin eşitmək məni sarsıtdı. Aşağıdakı «Ağladı» rədifli şerimi ustadımın ölümünə həsr edirəm.

Qəfildən eşitdim ağır bəd xəbər,
Ürəyim göynədi, gözüm ağladı.
Ustadın itirmək ağır qəm-qəhər,
Bu dərd sinəmizi çarpaz dağladı.

Azadlıq çarçısı, haqqın imdadı,
Bir gözdə görərdi qohumu, yadı.
Bu cahan durduqca silinməz adı,
Arzusun ürəkdən, dövran saxladı.

Yurda dönmək idi dərdinə dərman,
Kəlbəcər dilindən düşməzdi bir an.
«Dəlidağa həsrət» getdi dünyadan,
Köksündən «Dəlidağ» sanki laxladı.

Cəsarət nümunəsi, qeyrət timsalı,
Əyilməz qürurlu təmiz amallı.
Elmin dəryası, dərin kamalı.
Fələk ömür yolun vaxtsız bağladı.

Ölsədə qəlbimdə yaşayır Şamil,
Əsil kişi ömrü yaşadı kamil.
Həm şair, həm alim, aqildən-aqil,
Rəfael inləyib, nakam ağladı.

RƏFAYEL MAYIL

Serbestî û Azayî Roja Geşe! Koletî û Bindestî Roja Reşe!

DENGÊ KURD

NAVENDA ÇANDA KURD "RONAHÎ"

ŞAMİL DƏLİDAĞIN NƏSİHƏTLİ KƏLAMLARINDAN...

**ALLAHIN QOYDUĞU YOL İLƏ GEDİN,
QURAN DEDİYİNƏ TAM ƏMƏL EDİN.**

**VAXTDAN QİYMƏTLİ ŞEY YOXDUR DÜNYADA,
BİRCƏ ANINI DI VERMƏYİN BADA.**

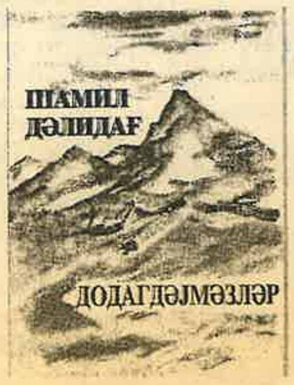

**HƏMİŞƏ BİR-BİRƏ MEHRİBAN OLUN,
EL-OBA GÖZÜNDƏ MƏRD İNSAN OLUN.**

**SADİQ DOST QAZANIN HƏYATDA HƏR AN,
SADİQ DOSTU YOXSA BƏDBƏXTDİR İNSAN.**

**HƏMİŞƏ EYLƏYİN XALQA XİDMƏTİ,
BUNU UNUTMAYIN BİRCƏ AN QƏTİ.**

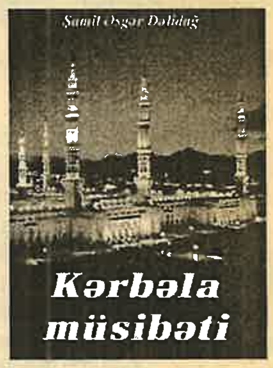

**VƏTƏNDİR İNSANA ƏN ƏZİZ ANA,
LAZIM GƏLSƏ CAN DA QIYINIZ ONA.**

**XƏBİSLƏR KÖLGƏMƏ GƏLƏNDƏ HƏDƏ,
ÖYÜNÜÖ FƏXR ETDİM KÜRDLÜYÜMLƏ DƏ.**

**YAXŞILIQ EYLƏYİN DÖNÜN ƏLACA,
BELƏ YOLLA OLAR BAŞINIZ UCA.**

**VALİDEYNİ SANIN HƏR VAXT QİBLƏGAH.
ONDA ALLAH SİZİ SEVƏR, İNŞALLAH.**

Rêdaktorê sereke:
Ahmedê Hepo

Bêrpirsîyarê beşa azerbaycanî:
Murvet Qedimoxlû

Endamên rêdaksîyayê:
Kamilê Ekber
Arîf Şamo
Baxış Hûsêynov

Yûnîs Abdullayêv
Bayramê Fetî
Refayîlê Celîl
Akîf Hesenzade

Destûrname № 88

Qəzet "KMM-nin kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnmişdir.

NAVENDA ÇANDA KURD

KÜRD MƏDƏNİYYƏT MƏRKƏZİ